

GENEL YAŞAM TATMINİ ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

GENERAL LIFE SATICFACTION SCALE: THE STUDY OF VALIDITY AND RELIABILITY

Sümeyye Koç*,Yücel Kılıç*

*İstanbul Kültür Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İSTANBUL

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Koç & Kılıç tarafından geliştirilen Genel Yaşam Tatmini Ölçeği'nin (GYTÖ) geçerlik ve güvenilirlik analizlerini yapmaktır. Araştırmanın 18-71 yaşları arasında 401 (%48.3) erkek, 430 (%51.7) kadın olmak üzere toplamda 831 katılımcıdır. Katılımcıların yaş ortalaması 30.7'dir. Katılımcılar medeni durum ve gelir seviyesi bakımından homojen dağılım göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik seviyesi .915 olarak bulunmuştur. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin güvenilirliği sağlanan faktör sayısı altı olarak belirlenmiş ve faktörlerin hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik seviyeleri Faktör 1: .911, Faktör 2: .913, Faktör 3: .829, Faktör 4:.895, Faktör 5: .613, Faktör 6: .605 olarak ölçülmüştür. Geçerlik analizinde değişkenler arasındaki korelasyonları ve faktör analizinin uygunluğunu test etmeye çalışan uygunluk KMO testi sonucu .924 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam tatmini, geçerlik, güvenilirlik, açımlyıcı faktör analizi (AFA), ölçek, ölçek geliştirme.

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the validity and reliability of the General Life Satisfaction Scale (GLSS) developed by Koç & Kılıç. A total of 831 participants 401 (48.3%) male and 430 (51.7%) female were between the ages of 18-71. The average age of participants is 30.7. Participants have a homogeneous distribution in terms of marital status and income level. The Cronbach Alpha internal consistency reliability scale of your scale was found to be .915. Factor 1: .911, Factor 2: .913, Factor 3: .829, Factor 4: .895, Factor 5: .613, and Factor 3 were found to be statistically significant and Factor 6: .605. In the validity analysis, the fitness of the correlations between the variables and the fitness of the factor analysis were calculated as .924. According to these results, it can be said that your scale is a valid and reliable measurement tool.

Keywords: Life saticfaction, validity, reliability, exploratory factor analysis (EFA), scale

GİRİŞ

Tanımlar

Tatmin, beklentilerin, gereksinimlerin, istek ve dileklerin karşılanmasıdır. Yaşam tatmini bir insanın beklentileriyle (ne istediği), elinde olanların karşılanmasıyla (neye sahip olduğu) elde edilen durum ya da sonuçtur (Haybron, 2004). Yaşam tatmini denildiğinde, belirli bir duruma ilişkin tatmin değil, genel olarak tüm yaşantılardaki tatmin anlaşılır (Özer ve Karabulut, 2003). Yaşam tatmini bireyin iş dışı yaşamı hakkındaki duygusal tepkisidir. Hayata karşı genel tutumdur (Özdevecioğlu, 2003). Yaşam tatmini kişinin kendi hayatının hoşlandığı ya da hoşlanmadığı yönlerinin özet bir değerlendirmesidir (Heller ve diğerleri, 2003). Yaşam tatmini, kişinin mutluluğunun ve refahının subjektif ve açık bir değerlendirmesidir. Subjektiftir çünkü araştırmalarda insanlara basit bir şekilde hayatlarının bütününden tatmin olup olmadıkları sorulmaktadır. Açıktır çünkü araştırmacılara önceden sosyal mutluluk ve huzurun bileşenlerinin ne olduğunu tanımlanmamakta, her bir deneğin tatmin olup olmadıkları kendi yargılarına bırakılmaktadır (Donovan ve Halpern, 2002). Tanımların ortak noktalarına bakıldığında yaşam tatmini, kişinin yaşamının bütününe değerlendirdiğinde elde edeceği olumlu veya olumsuz bir yargısı, hayata karşı genel bir tutumdur şeklinde tanımlanabilir.

Yaşam tatmininin çoğu zaman mutluluk ve öznel gönenc/iyi oluş (subjektive well-being) kavramları ile karıştırdığı görülmektedir. Yaşam tatmini ile yaşanmakta olan hayatın ne kadar tatmin sağlayıcı olduğu saptanmaya çalışılır. Mutluluk ise yaşamın somut koşullarına daha az dayanan ve bu anlamda ayakları yere daha az basan bir kavramdır. Hep belli bir hedefe, ileride ulaşılabilecek beklenen belli şeylere bağlı olarak tanımlanmaktadır. Mutluluk, kişi bir amaca ulaştığında veya gereksinimleri sağlanırsa gerçekleşir. Amaç veya hedefine ulaşamaz veya gereksinimini doyuramazsa mutsuz olur. Mutluluk ve yaşam tatmini kavramları arasındaki farka iyi bir örnek olarak dindar insanlar verilebilir. Öbür dünyada karşılığını alacakları düşünce ile bugünkü yaşamlarını neredeyse sıfırlamalarına karşın öldükten sonra kavuşacakları hayat inancı onları mutlu etmeye yetmektedir (Dikmen, 1995). Öznel esenlik kavramı daha çok fiziksel ve ruhsal sağlık göstergelerine göre tanımlanan bir kavramdır. Yani insanın bütün zenginliği, evli olup olmaması, işinin olup olmaması vb. dışındaki fiziksel ve ruhsal olarak kendisini ne kadar iyi hissettiği ile ilgili bir kavramdır. Görüldüğü gibi literatürde yaşam tatmini, mutluluk ve öznel esenlik kavramlarının aynı anlama geldiğini savunan görüşler olduğu gibi bu kavramların birbirlerinden farklı anlamlara geldiğini ileri süren yaklaşımlarda bulunmaktadır. Teorik bağlamda değerlendirildiğinde yaşam tatmini Diener ve ark. (2002) tarafından dip yukarı-tepe aşağı teorileri ile şöyle ele alınmaktadır: Dip yukarı teorileri yaşam tatminini kişinin yaşamının değişik yönlerinin özet bir değerlendirmesi olarak varsaymaktalar. Örneğin, bir kişi güzel sosyal ilişkilere, yeterince paraya ve ilginç bir işe sahip olduğunda kendi hayatından tatmin olmaktadır. Tepe aşağı teorileri ise yaşam tatmininin kişilik etkilerinin sonucu olarak olduğunu varsaymaktalar. Örneğin,

nevrotik bir kimse genel olarak yaşamından, işinden, sosyal ilişkilerinden ve gelirinden daha çok tatminsizlik duyacaktır (Akt., Baştemur, 2006).

Yaşam tatmini ile ilgili başka bir görüşte de bir kişinin yaşamından tatmin duyması bizim o kişinin belirli tatmin ve tatminsizliklerinin toplamına indirgeyemeyeceğimiz evrensel bir davranış ortaya çıkmaktadır. Örneğin, bir kişinin yediği herhangi bir yemekten tatmin olması, hayatının genelinden nasıl bir tatmin elde ettiği hakkında hiçbir şey ifade etmez. Belki yediği bir yemekten tatmin olabilmesine karşın hayatının genelinden tatmin duymuyor olabilir (Haybron, 2004.). Yaşam tatmini çalışmalarında elde edilen veriler yaşamın bütünü üzerindeki bir değerlendirmeden ibarettir. Örneğin, kişinin yaşamını 'heyecanlı' olarak belirtmesi yaşamının her zaman tatmin edici olduğu anlamına gelmez. İnsan hayatı boyunca fazlasıyla heyecan verici durum ile karşılaşmasına karşın, her zaman yeterince kaliteli yaşayamayabilir. Hayatın bütünü üzerindeki değerlendirme kişinin zihnindeki hayatı ile ilgili bütün ölçütleri kapsar. Örneğin, kişinin kendisini ne kadar iyi hissettiği, beklentilerinin ne kadarını karşılayabildiği gibi. Değerlendirmenin amacı iş tatmini gibi özellikli bir alanın değil hayatın bütününe değerlendirilmesidir (Haybron, 2004) (Akt, Öcal, 2008). Yaşam tatmini, kişinin bir bütün olarak kendi hayatının genel kalitesini pozitif olarak değerlendirmesinin derecesidir. Başka bir deyişle, kişinin kendi yönlendirdiği hayatından ne kadar çok hoşlandığıdır ve kavram, kişinin genel olarak yaşamı ile ilgili duygularını ifade etmektedir. Yaşam tatmini, yaşamın belirli alanlarından tatmin (iş, aile vb.) gibi bir seviyede değerlendirilebileceği gibi yaşamın geneli içinde değerlendirilebilmektedir. Çünkü, yaşam tatmini, yaşam hakkındaki genel duyguları da yansıtmakta ve duygusal mutluluğun bir ölçüsü olarak da görülmektedir (Aşan & Erenler, 2008). Yaşam tatmini kişinin boş zaman ve diğer iş dışı zaman olarak tanımlanan yaşamın bütününe gösterdiği duygusal tepkisi ya da tutumudur. Yaşam tatmini kişinin mutluluğunun ve refahının subjektif ve açık bir değerlendirmesidir (Özdevecioğlu & Aktaş, 2007). Yaşam tatmini; kişinin yaşam beklentileri ile bu beklentileri karşılama derecesi arasındaki pozitif fark olarak tanımlanmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, yaşam tatmini bir tutum olarak görülebilir. Diğer bir yaklaşıma göre, yaşam tatmini; kişinin yaşamında yer alan olgulara dayanarak, öznel iyi olma (öznel gönenc) ve yaşam kalitesi hakkında ulaştığı yargıları temsil eder (Can & Soyer). Bir başka deyişle yaşam tatmini genel olarak kişinin yaşamından duyduğu memnuniyeti ifade etmektedir. Yaşamın bir anlamı ve doğrultusu olduğu kanaatini paylaşan bireylerin optimal düzeyde yaşam tatmini olan bireyler oldukları sıkça dile getirilmektedir. Yaşam tatmini bir anlamda bireyin belirlediği hedeflere ulaşma derecesidir. Bireysel hedeflere ulaşma düzeyinin artması, yaşam tatminini artırır (Özdevecioğlu & Doruk, 2009).

Faktörler ve Altboyutlar

Literatürde yaşam tatminini etkileyen faktörler genel olarak 4 alt kategoride değerlendirilmiştir. Birinci kategoride işle ilgili faktörler bulunmaktadır. Bu kategoride bireyin örgütünde yaptığı işin niteliği, dışarıdan görünümü, aldığı ücret, örgütteki rolü, iş yükü, yükselme imkanları, iş yerinde verilen

eğitimler, işiyle ilgili tecrübeleri gibi faktörler bulunur (Diener, 1984; Farrell & Rusbult, 1981; Iverson, 1996; Martin, 1979; Lawler, 1971; Miller, 1991; Price & Mueller, 1981). İkinci kategoride kişisel faktörler bulunur. Bu kategoride bireyin yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, kişilik özellikleri, negatif veya pozitif duygusallıkları, beklentileri gibi faktörler bulunmaktadır (Diener, 1984; Judge & Locke, 1993; Judge vd., 1998; Watson vd., 1987; Iverson, 1992; Iverson vd., 1995; George & Brief, 1992). Üçüncü kategorideki faktörler çevresel faktörlerdir. Bu grupta bireyin alternatif iş bulma imkanları bulunmaktadır (Dastmalchian & Adamson, 1991; Lorenz, 1992). Son kategoride ise toplumsal faktörler bulunmaktadır. Bu kategoride bireyin sosyal ağları, üye olduğu sosyal organizasyonlar, aile ve akrabaları ile ilişkileri, aile izolasyonu, hemşehrilik gibi faktörler bulunmaktadır (Iverson & Roy, 1994; Erwin & Iverson, 1994; Nadkarni & Stening, 1989; Martin, 1979) (Akt. Özdevecioğlu & Aktaş, 2007).

Khakoo (2004) ve Dockery (2004) tarafından gerçekleştirilen, yaşam tatmini ile ilgili 32 ülkede yapılan 245 çalışmanın sonuçlarına göre yaşam tatminine etki eden faktörler şu şekilde sıralanmıştır: Özgürlük ve demokrasinin kabul gördüğü ekonomik yönden zengin bir ülkede yaşamak; politik istikrar; azınlıktan ziyade çoğunluğun parçası olmak; toplumdaki sosyal katmanın üst grubunda yer almak; evli olmak, ailesi ve arkadaşları ile iyi ilişkiler içerisinde bulunmak; fiziksel ve ruhsal olarak sağlam olmak; açık fikirli ve aktif olmak; kendi hayatının kontrolünü elinde bulundurduğunu hissetmek, para kazanma ve politik olarak muhafazakar olmak yerine sosyal ve moral değerlere sahip olmaya karşı istekli olmak. 2001 yılında yine İngiltere’de Duffy ve ark. tarafından yapılan çok geniş çaplı bir araştırmaya göre yaşam tatmininin 5 boyutla ilgisi belirlenmiştir: Sosyo demografik değişkenler- yaş, cinsiyet, iş, etnik köken, yaşanan ev tipi, evi olup olmamak ve imtiyazlı bir sınıftan olup olmamak; ekonomik değişken/ elde edilen gerçek gelir- harcama ve birikim yapma davranışı, kişilerin istediklerini alabilmelerini sağlayan gelirin bir yansıması olan sahip olunan değerler; bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığı; sosyal aktiviteler- spor yapmak, sinema ya da tiyatroya gitmek, yerel gruplara katılmak vb. aktivitelerde rol almak ve güvenlik- yaşanan bölgenin güvenli olup olmaması, komşular ve sosyal çevrenin durumu. Keser’in (2004) yaptığı bir diğer araştırmada da yaşam tatminini etkileyen unsurlar; günlük yaşamdan mutluluk duymak, yaşamı anlamlı bulmak, amaçlara ulaşma konusunda uyum, pozitif bireysel kimlik, fiziksel olarak bireyin kendisini iyi hissetmesi, ekonomik, güvenlik ve sosyal ilişkiler olmak üzere altı başlıkta sıralanmıştır (Akt. Baştemur, 2006).

İlgili Ölçekler

Literatür incelendiğinde yaşam tatmini ile ilgili kullanılan iki ölçeğe rastlanılmıştır. Bu ölçekler ile ilgili bilgiler şu şekildedir: Ölçeklerden ilki, Yaşam Tatmini Ölçeği (The Satisfaction With Life Scale) dir. Yaşam Tatmini Ölçeği (The Satisfaction With Life Scale); Diener ve ark. (1985) tarafından geliştirilmiş ve Durak, Şenol Durak ve Gençöz (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği 0.7844 olarak ölçülmüştür (Baştemur, 2006). Yaşam Tatmini Ölçeği’nin güvenilirlik analizi ise beş soru için oldukça düşük çıkmıştır. Cronbach Alfa değerlerine göre ölçeğin 5. sorusunun

çıkartılmasıyla güvenilirlik analizi 0.183'e yükselmektedir. 4. sorusunun çıkartılmasıyla da alfa değerinin 0.735'e yükseldiği görülmektedir. Bu değer de analiz için kabul edilebilir değerdir. Yaşam tatmini ölçeğinde yer alan toplam 5 sorudan güvenilirlik analizi sonucu kalan 3 soru (1., 2. ve 3.) için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda maddelerin tek bir faktör grubunda toplandığı ve bu faktör grubunun toplam varyansın % 65.58'ini açıkladığı görülmüştür (KMO=0.674, Barlett Test of Sphericity'nin Sig.=0,000) (Öcal, 2008.) İkinci ölçek, bireylerin yaşamlarının çeşitli alanlarından tatmin olma düzeyleri ile ilgili 10 soruluk hazırlanmış olan Yaşam Tatmini Ölçeği'dir. Bireylerin yalnızca o anda içinde buldukları koşulların değil geçmişteki deneyimlerinin ve bunları diğer bireyler ile karşılaştırdıklarında içinde buldukları durumunda incelenmesini içermektedir. Sirgy ve ark. (1998) tarafından geliştirilen ölçeğin faktör yük değerleri 0.45 ile 0.79, madde toplam korelasyonlarının 0.36 ile 0.71 ($p < .05$) arasında değiştiği saptanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin alfa değeri 0.88, açıklanan varyansı % 48.3 olarak bulunmuştur (Ufuk, 2004).

EMİK ÇALIŞMA

Yöntem

a. Emik Soru

Ölçek maddelerine kaynak oluşturacak cevaplar ile ilgili emik/çekirdek soru çalışmasında katılımcılara “Yaşamınızdan tatmin olmanız için nelere sahip olmanız gerekir?” sorusu sorulmuştur.

b. Katılımcılar ve Süreç

Yaşam tatmini değişkeni katılımcı seçimlerinde genç yetişkinlik-ileri yetişkinlik evresindeki (18 yaş ve üzeri) kadın/erkek tüm bireylere ulaşma hedeflenmiştir. Katılımcıların üniversite öğrencileri, çalışanlar (mühendis, akademisyen vs.) ve aktif çalışma hayatında olmayanlar (emekliler, ev hanımları, iş arayanlar vs.) olarak dağılım göstermesine dikkat edilmiştir. Emik sorular katılımcılarla yüz yüze iletişime geçilmek suretiyle, el yordamıyla cevaplamak amaçlı hazırlanmış kağıtlar şeklinde verilmiştir. Katılımcılara emik soru cevaplama süresi 10-15 dk. olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede uygulayıcıların her birinin asgari düzeyde yetmiş beş katılımcıya ulaşması hedeflenmiş ve hedef %76 oranında gerçekleştirilmiştir. Toplamda yüz elli katılımcının yaşam boyu gelişim evrelerine eşit oranda dağılmasına özen gösterilmiştir. Uygulayıcılar tarafından 114 katılımcıya ulaşılabilmektedir.

Bulgular

Ulaşılan katılımcılardan 379 benzer/farklı cevap alınabilmektedir. Alınan cevapların sıklıklarını belirlemek amacıyla cevaplar, Windows 2010 Excel programında sıralama işlemine tabi tutulmuştur. Cevaplar ve frekansları şu şekilde özetlenmiştir: Aile (30), amaç-hedef (3), araba (3), başarı (2), boş zaman (2), dostluk (7), dürüstlük (2), eğitim (2), ev (10), evlilik (12), evrensel mutluluk (2), gelecek güvencesi (4), hobilerim (2), huzur (43), inanç (6), iş (33), mutluluk (5), özgürlük (6), para (48),

psikolojik iyi oluş (2), sağlık (51), saygınlık (5), sevdiklerim (3), sevgi (21), seyahat (2), sosyal çevre (10), toplumsal huzur (9), uyku (2), zaman (5). İki'den daha az ifade edilen cevaplar ise şu başlıklardan oluşmaktadır: Adalet, anlaşılabilirlik, az para, bilme, boş zaman, değer görmek, deniz, dış görünüş, doğal hayat, dünya barışı, dünyayı gezmek, düşük beklenti, emeklilik, güven, güvenli çevre, heyecan, isteklilik, iyi doktorlar, iyilik, kedi, kitap, macera, Mars'a gitmek, otoriter kişilik, sosyal sorumluluk, sürekli çalışma, tanınırlık, tatil, telefon, temiz çevre, uzay teknolojisini görmek, üstün zeka, varlık, yazlık ve yut dışında yaşam. Uygulayıcılardan S.K. tarafından 19 yaşında kadın bir katılımcıya uygulanan emik soru cevapları farklılık anlamında önemli görülmüştür. Katılımcının vermiş olduğu cevaplar; daha temiz bir çevre, cinayetlerin, kadına şiddetin, tecavüzlerin olmadığı bir hayat, özgürlük ve daha iyi doktorların olması şeklindedir. Bu cevaplardan hareketle yaşam tatmini değişkeninin yaşam kalitesi üzerine toplumsal/evrensel düşünüşle mümkün olabilirliği yorumu yapılabilir. Yaşam tatmini/memnuniyetinin yaşam felsefesine dönüştürülebilmesinin eklektik bakışa ihtiyaç duyduğu, genellikle görelî kavram olarak tanımlanan yaşam tatmini değişkeninin üzerine düşünüldüğünde somut tanımlanışının da gerçekliği yansıtabilirliğini göstermesi açısından paylaşılan cevaplar önemli görülmüştür. Katılımcılardan alınan cevaplar çerçevesinde araştırmacılar Koç & Kılıç cevapları boyutlandırmak üzere bir araya gelmişlerdir. Öncelikle araştırmacılarından her birinin bağımsız çalışarak boyut oluşturma çalışması yapması sağlanmıştır. Her bir araştırmacının bireysel boyutlandırma çalışmasını bitirmesi ile birlikte araştırmacılar tekrar bir araya gelerek benzerlik/farklılık paylaşımlarında bulunmuşlardır. Yapılan çalışmalar araştırmacıların ortak görüşü ile sonuçlandırılmış ve katılımcılardan alınan emik soru cevapları beş boyut altında ölçeklenebilir sonucuna ulaşılmıştır. Boyutlar; aile, bireysel, sosyal, ekonomik, toplumsal/evrensel boyut olmak üzere isimlendirilmiştir. Her bir boyutun içeriği şu şekilde belirlenmiştir: Aile altboyutu (ev, evlilik, eş ve çocuk ilişkileri), bireysel altboyutu (huzur-iç huzur, başarı, hobiler, inanç, hedef, çalışma, macera, seyahat, eğitim, dürüstlük, değer görmek), sosyal altboyutu (sevgi, saygınlık, arkadaşlık ve dostluk ilişkileri), ekonomik altboyutu (para, araba, yazlık, gelecek düşüncesi) ve toplumsal/evrensel altboyutu (sosyal sorumluluk, temiz ve güvenli çevre, evrensel mutluluk, iyi doktorlar, dünya barışı).

GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Yöntem

a. Ölçek

Araştırmacılar tarafından emik soruya alınan katılımcı cevapları beş boyut olacak biçimde gruplandırılmıştır. Her bir boyutu temsil edecek soruların oluşturulması aşamasında geçilmiştir. Bu aşamada her bir araştırmacı tarafından ölçek maddesi öneri formu oluşturulmuştur. Araştırmacıların her birinin belirlenen beş altboyuta on beşer adet ölçek madde önerisi yazması sağlanmaya çalışılmıştır. Toplamda 150 adet ölçek maddesi önerisinin hedeflendiği bu çalışmada araştırmacılar tarafından 90 ölçek maddesi önerisinde bulunulmuştur. Ölçek maddesi önerisi hedefi %60 oranında

gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar ölçek maddesi önerilerini tek tek görüşmek üzere toplanmış ve maddelerin ölçülmek istenen değişkeni anlamsal ve kavramsal olarak ölçüp ölçemeyeceğine karar vermiştir. Önerilen 90 ölçek maddesinden 31'i elenmiş, ölçek formunda yer alması gereken madde sayısı 59 olarak belirlenmiştir. Önerilen maddelerin ölçeğe eklenme oranı %65 olmuştur. Ölçekte kullanılacak olan her bir madde araştırmacıların önermiş oldukları maddelerden oluşturulmuş; halihazırdaki ölçeklerden, hazırlanan ölçeğe herhangi bir madde eklemesi yapılmamıştır. Ölçeğin Genel Yaşam Tatmini Ölçeği olarak adlandırılması kararlaştırılmıştır. Ölçek; aile altboyutu 9 madde, bireysel altboyutu 16 madde, sosyal altboyutu 10 madde, ekonomik altboyutu 10 madde, toplumsal/evrensel altboyutu 14 madde olmak üzere toplam 59 maddeden oluşmaktadır. Bireysel ve toplumsal/evrensel altboyutlarının madde sayılarının çokluk göstermesi yaşam tatmini üzerinde etkisinin ölçülebilmesine hizmet etme amaçlı olarak kurgulanmıştır. Toplumsal/evrensel altboyutunun son 3 maddesi (57, 58 & 59. maddeler) araştırmacılar tarafından gözlemlenmek amaçlı ölçeğe eklenen maddelerdir. Maddeler içerisinde ters kodlama içeren maddeye yer verilmemiştir. Yaşamdan tatmin olmaya yönelik hazırlanan maddelerden “Hiç gerekli değil (1)”den başlayarak, “Çok gerekli (7)”ye doğru derecelenmiş 7’li likert tipi taslak ölçeği oluşturulmuştur. Derecelendirmede uçlar araştırmacılar tarafından verilmiş, uçlar arasında kalan yerleştirmeler katılımcıların tercihlerine bırakılmıştır.

b. Katılımcılar ve Süreç

Hazırlanan ölçek, Santrock’un Yaşam Boyu Gelişim Evreleri baz alınarak genç yetişkinlik (18/20–30/33), orta yetişkinlik (34–50) ve geç/ileri yetişkinlik (51 ve üstü) şeklinde gruplanmış, 18-71 yaş arası bireylere uygulanmıştır. 430’u kadın 401’i erkek olmak üzere toplam 831 kişiye ulaşılmıştır. Katılımcıların medeni durum dağılımı 484’ü bekar, 327’si evli ve 20’si ise dul/boşanmış şeklindedir. Ölçekler yazılı bir şekilde el yordamıyla ve internet yoluyla sanal ortamdan ulaştırılmıştır. El yordamıyla 145, internet aracılığıyla 686 olmak üzere toplamda 831 katılımcıdan veri toplanmıştır. Elde edilen verilerin tümü değerlendirilmiş olup elenen anket bulunmamaktadır.

Bulgular

Uygulamadan elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Genel Yaşam Tatmini Ölçeği’nin güvenilirliği iç tutarlılık Cronbach Alfa (α) güvenilirliğine bakılarak ölçülmüştür. Baykul’a (1979) göre iç tutarlılık anlamında güvenilirlik, tek bir ölçme aracının tek bir uygulama yapılarak ölçek içinde yer alan maddelerin psikolojik anlamdaki kavramsal yapıyı tutarlı bir şekilde ölçüp ölçmediğinin belirlenmesi için yapılmaktadır. Ölçme aracının iç tutarlılık anlamında Cronbach Alfa (α) katsayısının çok yüksek düzeyde olması sadece ölçme aracının güvenilirliğini değil aynı zamanda yapı geçerliliğine de işaret etmektedir (Akt. Yaşar, 2014). Genel Yaşam Tatmini Ölçeği’nin geçerliliği kapsamında açımlayıcı faktör analizi çalışması yapılmıştır.

a. Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Güvenilir ölçme araçları, kendisini oluşturan maddeleri arasındaki yüksek düzeyde tutarlılık gerektirmektedir. Geliştirilmeye çalışılan ölçeğin güvenirlilik düzeyi, Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlilik yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır. Ölçeğin ilk haliyle (59), madde atılmadan önce hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlilik seviyesi $\alpha = .913$ olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan $\alpha = .913$ 'lük güvenirlilik seviyesi ölçeği oluşturan yaşam tatmini altboyutlarından oluşan maddeler arasında yüksek düzeyde bir iç tutarlılık olduğunu ifade etmektedir. Genel yaşam tatmini ölçeğine ilişkin elde edilen Cronbach Alfa seviyesi değeri, ölçme aracının homojenliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmekte olup, hesaplanan Cronbach Alfa Seviyesi 1'e yaklaştığı derecede ölçme aracının tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu düşünülebilir. Özdamar (1999) güvenirlilik katsayısına ilişkin ölçüt değerlerini şu şekilde ifade etmektedir: Ölçek güvenilir değil ($.00 < \alpha < .40$), ölçek düşük güvenirlilikte ($.41 < \alpha < .60$), ölçek orta düzeyde güvenirlilikte ($.61 < \alpha < .80$), ölçek yüksek güvenirlilikte ($.81 < \alpha < .00$) (Akt. Yaşar, 2014). Verilen ölçüt değerlerine bakıldığında elde edilen ölçeğin oldukça yüksek düzeyde bir güvenirlilik seviyesine sahip olduğu ve ölçeğin yaşam tatmini düzeylerini belirlenmesinde güvenirlilik düzeyi yüksek ölçme sonuçlarının elde edilebileceğini göstermektedir. Aynı zamanda yapı geçerliliğinin de yüksek olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Ölçeğin ilk hali (59), üzerinde yapılan güvenirlilik hesaplaması sonucunda ölçeğin her bir maddesi için madde silme güvenirlilik seviyesi (.911- .917) arasında olduğu gözlenmiştir. Bu haliyle ölçekten .30 altında kalan 10 madde (10,13,17,21,22,23,43,50,57,59) açılımlı faktör analizine tabi tutulmadan direkt çıkarılmıştır. Ölçeğe uygulanan açılımlı faktör analizi sonucunda ölçekten 13 madde (4,5,11,12,18,20,29,36,40,45,48,56,58) daha çıkarılmış ve ölçeğe 36 madde üzerinden güvenirlilik çalışması uygulanmıştır. Ölçeğin 36 maddeden oluşan hali için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlilik seviyesi .915'tir ve ölçeğin her bir maddesi için madde silme güvenirlilik seviyesi (.911- .916) arasında değişmektedir. Ölçek maddelerine ilişkin istatistikler Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1. Genel Yaşam Tatmini Ölçeği Maddelerine Ait İstatistikler

Test Maddeleri	Madde Ort.	Madde Standart Sap.	Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silme Güvenirlilik Katsayısı
1 Düzenli aile hayatının olması	6,423	1,153	.47	.913
2 Evlilik hayatının yolunda gitmesi	6,490	1,157	.467	.913
3 Eşim ve çocuklarımla bir arada olmak	6,465	1,187	.456	.913
6 Anlaşabileceğim birisi ile evlilik kurmak	6,558	1,168	.432	.913
7 Eşim ve çocuklarımla bir arada olmak	5,910	1,603	.448	.913
8 Sorunsuz ve mutlu bir evliliğimin olması	6,452	1,198	.53	.912
9 Anlaşabileceğim bir eşe sahip olmak	6,530	1,149	.485	.913
14 İç huzurumun olması	6,808	0,570	.317	.915
15 Hobilerimi gerçekleştirebilmek için yeterli zamanımın olması	5,933	1,344	.304	.915
16 Amaçlarım ve hedeflerim doğrultusunda sürekli çalışmak	5,655	1,371	.432	.913

19 Kendimi sürekli geliştirmek ve eğitimli olmak	6,264	1,085	.419	.913
24 Yaşadığım çevredeki tüm insanlar tarafından sevilme	4,854	1,745	.496	.913
25 Çevremde saygıgösterilen bir konumda olmak	5,853	1,385	.547	.912
26 Çevremde dostlarımla olma	6,058	1,264	.633	.911
27 Dostlarımla birlikte olmak	5,921	1,329	.599	.911
28 Benim dışında olanlarla ilişkilerimi dürüstlük temelli kurmak	6,503	0,896	.404	.914
30 Sosyal ilişkilerimi sevgi odaklıoluşturmak	5,936	1,369	.535	.912
31 Yoğun arkadaşlık ilişkilerimin olma	4,909	1,650	.501	.913
32 Dostum olarak gördüğüm insanların varlığı ve onlarla birlikte vakitgeçirmek	5,931	1,294	.58	.911
33 Birlikte hoş vakit geçirebileceğim arkadaşlarımla olma	5,898	1,310	.548	.912
34 Beni seven dostlarımla olma	6,063	1,228	.597	.911
35 Yaşlılığında çevremde beni seven arkadaş ve dostlarımla olma	6,097	1,235	.623	.911
37 Geleceğimin maddi açıdan güvence altında olma	6,247	1,155	.551	.912
38 Ekonomik anlamda iyi düzeyde olmak	6,018	1,214	.487	.913
39 Ekonomik yetersizlik çekmeyecek bir yaşam	6,263	1,130	.46	.913
41 Gelecekte maddi anlamda sorun yaşamadığım bir hayatımın olma	6,302	1,045	.505	.912
42 Geleceğimin garanti altında olma	6,150	1,2341	.523	.912
44 Sahip olmak istediğim modelde arabamın olma	4,283	1,883	.323	.916
46 Huzurlu bir toplumda yaşamak	6,708	0,742	.436	.914
47 İnsanların birbirine saygıduyduğu bir çevrede yaşamak	6,742	0,648	.408	.914
49 Temiz, düzenli ve yeşil bir çevrede yaşantımı sürdürmek	6,582	0,833	.436	.913
51 Dünyada barışın egemen olma	6,723	0,809	.377	.914
52 Doktorların iyi ve yardımsever olmaları	6,506	0,955	.429	.913
53 Sosyal sorumluluk projelerinde aktif görev almak	5,351	1,612	.337	.915
54 Sorunların olmadığı mutlu bir toplumda yaşamak	6,543	0,874	.472	.913
55 Alanında uzman sağlık çalışanlarının (doktor,hemşire vb.) olma	6,497	1,003	.328	.914
Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik seviyesi.915				

Faktör Analizi Sonuçları

Faktör analizi uygulanırken üç kriter göz önüne alındı. Kriterler aşağda belirtilmiştir:

1. Her madde girdiği boyuta en az .40 ağrılıkla girmelidir.
2. Hiçbir madde birden fazla faktörün altına yakın ağrılıklarla girmemelidir. Diğer faktörlerdeki ağrılıkları ile esas girmiş olduğu ağrılık arasındaki fark en az .20 olmalıdır.
3. Hiçbir boyut tek maddeden oluşamaz.

Faktör analizi yapılırken ilk adım olarak güvenirlik analizinde .30'dan düşük puanlanan 10 madde çıkarılmıştır ve faktör analizi 49 madde üzerinden yapılmıştır. Analiz sonucunda ölçek geliştirilirken düşünölen 5 boyutun 10 boyuta yükseldiği görölmüştür. Yukarıda bahsedilen birinci kritereye uymayan, puanı .40'tan düşük çıkan 3 maddenin olduğu görölmüştür (4, 11, 12). İkinci kritere uymayan ise 2 madde saptanmıştır (5, 29). Son olarak ise üçüncü kriter göz önüne alındığında iki

boyutun tek maddeden oluştuğu grlmştir (20, 56). Bu sonuçlar göz önünde bulundurularak kriterlere uymayan toplam 7 madde ölçekten çıkarılmıştır.

Yukarıda bahsedilen 7 madde çıkarıldıktan sonra yapılan faktör analizinde 10 boyutun 8 boyuta düştüğü grlmştir. İkinci kritere uymayıp iki boyuta birden dahil olan 3 madde saptanmış olup bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır (36, 40, 48). Ek olarak bir maddenin içinde olduğu boyutun tek maddesi olduğu için ölçekten çıkarılmıştır (18). Bu maddeler çıkarıldıktan sonra tekrar yapılan faktör analizinde 38 maddenin tümü  kritere de uygunluk göstermiştir. Bu maddelerden oluşan alt boyut sayısının 7'ye düştüğü grlmştir. Bunun zerine tüm maddelere ve alt boyutlara ayrı ayrı güvenilirlik analizi uygulanmıştır. İki maddenin (45, 58) Cronbach's Alpha değerinin .30'un altında olduğu ve 7. boyutun Cronbach's Alpha değerinin .60'ın altında çıktığı grlmştir. Bunun zerine yukarıda belirtilmiş olan maddeler ve 7. boyutun maddeleri (14, 15) lekten çıkarılarak kalan 34 madde üzerinden tekrar faktör analizi yapılmıştır. Maddeler; sosyal ilişkiler, aile, toplumsal/evrensel, ekonomik, sosyal statü/saygınlık ve bireysel olmak üzere toplam 6 boyuttan oluşmuştur. Sosyal ilişkiler boyutu 8 (26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35); aile boyutu 7 (1, 2, 3, 6, 7, 8, 9); toplumsal/evrensel boyut 8 (28, 46, 47, 49, 51, 52, 54, 55); ekonomik boyut 5 (37, 38, 39, 41, 42); bireysel boyut 3 (16, 19, 53); sosyal statü/saygınlık boyutu ise 3 (24, 25, 44) maddeden oluşmaktadır.

Faktör analizinin sonucunda ölçeğin toplam açıklayıcı gücünün %61,763 olduğu grlmştir. Her bir boyutun açıklayıcı gücü ise: Sosyal ilişkiler boyutu %15,082, aile boyutu %14,087, toplumsal/evrensel boyut %11,598, ekonomik boyut %10,895, bireysel boyut %5,172 ve sosyal statü/saygınlık boyutu %4,929 şeklinde-dir. Ölçeğe uygulanan faktör analizi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2. Faktör Analizi Sonuçları

Boyut ismi	Boyut gücü	İfadeler	İfade ağırlığı	α
Sosyal İlişkiler	15,082	Beni seven dostlarımla olmasın	.845	.911
		Dostlarımla birlikte olmak	.818	
		Birlikte hoş vakit geçirebileceğim arkadaşlarımla olmasın	.814	
		Dostum olarak gördüğüm insanların varlığı ve onlarla birlikte vakit geçirmek	.814	
		çevremde dostlarımla olmasın	.788	
		Yaşlığımda evremde beni seven arkadaş ve dostlarımla olmasın	.784	
		Yoğun arkadaşlık ilişkilerimin olmasın	.657	
		Sosyal ilişkilerimi sevgi odaklı oluşturmak	.450	
Aile	14,087	Anlaşabileceğim birisi ile evlilik kurmak	.834	.913
		Eşim ve çocuklarımla bir arada olmak	.830	
		Anlaşabileceğim bir eşe sahip olmak	.821	
		Sorunsuz ve mutlu bir evliliğimin olmasın	.820	
		Evlilik hayatımın yolunda gitmesi	.812	
		Eşim ve çocuklarımla olmasın	.756	
		Düzenli aile hayatımın olmasın	.718	

Toplumsal/Evrensel	11,598	Sorunların olmadığı mutlu bir toplumda yaşamak	.703	.829
		İnsanların birbirine saygı duyduğu bir çevrede yaşamak	.687	
		Huzurlu bir toplumda yaşamak	.685	
		Dünyada barışın egemen olması	.667	
		Doktorların iyi ve yardımsever olmaları	.664	
		Alanında uzman sağlık çalışanlarının (doktor, hemşire vb.) olması	.631	
		Temiz, düzenli ve yeşil bir çevrede yaşantımı sürdürmek	.630	
		Benim dışımda olanlarla ilişkilerimi dürüstlük temelli kurmak	.514	
Ekonomik	10,895	Gelecekte maddi anlamda sorun yaşamadığım bir hayatımın olması	.811	.895
		Ekonomik anlamda iyi düzeyde olmak	.802	
		Ekonomik yetersizlik çekmeyecek bir yaşam	.795	
		Geleceğimin maddi açıdan güvence altında olması	.790	
		Geleceğimin garanti altında olduğu fikri	.755	
Bireysel	5,172	Kendimi sürekli geliştirmek ve eğitilmiş olmak	.776	.613
		Amaçlarım ve hedeflerim doğrultusunda sürekli çalışmak	.721	
		Sosyal sorumluluk projelerinde aktif görev almak	.576	
Sosyal Statü Saygınlık	4,929	Yaşadığım çevredeki tüm insanlar tarafından sevilme	.694	.605
		Çevremde saygı gösterilen bir konumda olmak	.572	
		Sahip olmak istediğim modelde arabamın olması	.538	
Kaiser Meyer Olkin Ölçek Geçerliliği = .924				
Bartlett Küresellik Testi Ki Kare = 14867,447				
sd = 561				
p değeri = 0,000				

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin faktör sayısı yedi olarak bulunmuştur. Faktörlerin hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik seviyeleri Faktör 1 için .911, Faktör 2 için .913, Faktör 3 için .829, Faktör 4 için .895, Faktör 5 için .613, Faktör 6 için .605 ve Faktör 7 için .269 olarak hesaplanmıştır. Faktör 7 güvenilirlik seviyesi .60'ın altında kaldığından faktörü oluşturan 14 ve 15. maddeler de ölçekten çıkarılmış ve ölçeğe son şekli verilmiştir. 36 maddelik Genel Yaşam Tatmini Ölçeği'nin açımlayıcı faktör analizi sonucunda yapılan güvenilirlik çalışması faktörlerin içerisinde altı faktörün .60 ve üzeri Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik seviyesine sahip olduğunu göstermiştir. İki maddelik yedinci faktör .269 Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik seviyesine sahip olduğu ölçümü sonucunda ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekten çıkarılan iki madde sonucu ölçeğe uygulanan Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik seviyesi .915 olarak hesaplanmıştır. Genel Yaşam Tatmini Ölçeği'nin 34 madde, 6 faktörden oluşan son hali de ölçeğin oldukça yüksek düzeyde bir güvenilirlik seviyesine sahip olduğunu göstermiştir.

Güvenirlik aşamasında son olarak, faktörlerin birbiri arasındaki ve faktörlerin ve ölçek toplam puanıyla arasındaki ilişkiyi görebilmek adına Pearson Korelasyon Katsayısı'na bakılmıştır. Bunun için öncelikle maddelerin her bir faktördeki toplam puanları bulunmuş, ardından 34 maddelik ölçeğin son hali gözetilerek ölçek toplam puanları tekrar hesaplanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler Tablo 11'de yer almaktadır:

Tablo 11. Faktör Toplam Puanlarının Birbiriyle ve Ölçek Toplam Puanlarıyla Arasındaki İlişkileri Gösteren Pearson Korelasyon Katsayıları

	Faktör1	Faktör2	Faktör3	Faktör4	Faktör5	Faktör6	Ölçek Toplam Puanı
Faktör1	1	.283**	.378**	.337**	.403**	.473**	.782**
Faktör2	.283**	1	.265**	.242**	.225**	.313**	.637**
Faktör3	.378**	.265**	1	.408**	.424**	.246**	.645**
Faktör4	.337**	.242**	.408**	1	.258**	.489**	.647**
Faktör5	.403**	.225**	.424**	.258**	1	.304**	.578**
Faktör6	.473**	.313**	.246**	.489**	.304**	1	.670**
Ölçek Toplam Puanı	.782**	.637**	.645**	.647**	.578**	.670**	1
** Anlamlılık Düzeyi: $p < .01$							

Korelasyon analizinden elde edilen verilere baktığımızda tüm faktörlerin birbirleriyle arasındaki ve faktörlerin ölçek toplam puanlarıyla arasındaki ilişkinin $p < .01$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Tablo 10'daki veriler incelendiğinde faktörlerin birbiriyle arasındaki ilişki düşük ve orta düzeyde pozitif yönde anlamlı iken bütün faktörler ölçeğin tamamıyla yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Bu bulgular, ölçeğin kendi içinde tutarlı bir yapıya sahip olduğu ve her bir faktörün ayrı bir özelliği ölçtüğü ve ölçeğin geneline hizmet ettiği şeklinde yorumlanabilir.

Ölçeğin 34 maddeden oluşan son hali için son güvenilirlik çalışması uygulanmıştır. Hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik seviyesi .915 olarak bulunmuş ve ölçeğin her bir maddesi için madde silme güvenilirlik seviyesinin (.910- .916) arasında değiştiği görülmüştür. 34 maddelik ölçeğin son halinin madde güvenilirlik istatistikleri Tablo 12'de verilmiştir:

Tablo 12. Genel Yaşam Tatmini Ölçeği (GYTÖ) Maddelerine Ait İstatistikler (34 Madde)

Test Maddeleri	Madde Ort.	Madde Standart Sap.	Madde Toplam Korelasyon	Madde Silme Güvenirlik Katsayısı
1 Düzenli aile hayatımın olması	6,423	1,153	.476	.912
2 Evlilik hayatımın yolunda gitmesi	6,490	1,157	.470	.912
3 Eşim ve çocuklarımla bir arada olmak	6,465	1,187	.465	.912
6 Anlaşabileceğim birisi ile evlilik kurmak	6,558	1,168	.439	.913
7 Eşim ve çocuklarımla bir arada olmak	5,910	1,603	.457	.913
8 Sorunsuz ve mutlu bir evliliğimin olması	6,452	1,198	.536	.911
9 Anlaşabileceğim bir eşe sahip olmak	6,530	1,149	.489	.912
16 Amaçlarım ve hedeflerim doğrultusunda sürekli çalışmak	5,655	1,371	.426	.913
19 Kendimi sürekli geliştirmek ve eğitilmiş olmak	6,264	1,085	.410	.913
24 Yaşadığım çevredeki tüm insanlar tarafından sevilmek	4,854	1,745	.495	.912
25 Çevremde saygı gösterilen bir konumda olmak	5,853	1,385	.543	.911
26 Çevremde dostlarımla bir arada olmak	6,058	1,264	.639	.910

27 Dostlarımla birlikte olmak	5,921	1,329	.603	.910
28 Benim dışımda olanlarla ilişkilerimi dürüstlük temelli kurmak	6,503	0,896	.398	.913
30 Sosyal ilişkilerimi sevgi odaklılaştırmak	5,936	1,369	.535	.911
31 Yoğun arkadaşlık ilişkilerimin olması	4,909	1,650	.501	.912
32 Dostum olarak gördüğüm insanların varlığı ve onlarla birlikte vakit geçirmek	5,931	1,294	.580	.911
33 Birlikte hoş vakit geçirebileceğim arkadaşlarımla olmaları	5,898	1,310	.544	.911
34 Beni seven dostlarımla olmaları	6,063	1,228	.599	.910
35 Yaşlılığında çevremde beni seven arkadaş ve dostlarımla olmaları	6,097	1,235	.625	.910
37 Geleceğimin maddi açıdan güvence altında olması	6,247	1,155	.551	.911
38 Ekonomik anlamda iyi düzeyde olmak	6,018	1,214	.486	.912
39 Ekonomik yetersizlik çekmeyecek bir yaşam	6,263	1,130	.458	.912
41 Gelecekte maddi anlamda sorun yaşamadığım bir hayatımın olması	6,302	1,045	.504	.912
42 Geleceğimin garanti altında olması	6,150	1,234	.522	.912
44 Sahip olmak istediğim modelde arabamın olması	4,283	1,883	.320	.916
46 Huzurlu bir toplumda yaşamak	6,708	0,742	.435	.913
47 İnsanların birbirine saygı duyduğu bir çevrede yaşamak	6,742	0,648	.400	.913
49 Temiz, düzenli ve yeşil bir çevrede yaşamayı sürdürmek	6,582	0,833	.431	.913
51 Dünyada barışın egemen olması	6,723	0,809	.379	.913
52 Doktorların iyi ve yardımsever olmaları	6,506	0,955	.428	.913
53 Sosyal sorumluluk projelerinde aktif görev almak	5,351	1,612	.333	.915
54 Sorunların olmadığı mutlu bir toplumda yaşamak	6,543	0,874	.466	.913
55 Alanında uzman sağlık çalışanlarının (doktor,hemşire vb.) olması	6,497	1,003	.320	.914
Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik seviyesi.915				

TARTIŞMA

Ölçeğin güvenirlik düzeyini belirlemek amacıyla yapılan istatistikî çalışmalar Cronbach alfa iç tutarlılık seviyesi, iki yarım güvenirliği ve test tekrar test güvenirlik seviyelerinin hesaplanmasıdır. Araştırmada güvenirliğin hesaplanmasında Cronbach alfa iç tutarlılık seviyesinin ölçümü tercih edilmiştir. Ölçeğe ait hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik seviyesinin ($\alpha = .915$) oldukça yüksek çıkmasıdır. Cronbach alfa güvenirlik seviyesinin çok yüksek çıkması, ölçme aracında yer alan yaşam tatminini ölçen maddeler arasında çok yüksek düzeyde uyum olduğu ve bunun da tek bir psikolojik yapıya işaret ettiği şeklinde kabul edilebilir. Genel Yaşam Tatmini Ölçeği'ne ait faktörlerin güvenirlik seviyeleri sırasıyla birinci faktöre ait Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik seviyesi ($\alpha = .911$), ikinci faktöre ait Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik seviyesi ($\alpha = .913$), üçüncü faktörün Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik seviyesi ($\alpha = .829$), dördüncü faktöre ait Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik seviyesi ($\alpha = .895$), beşinci faktöre ait Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik seviyesi ($\alpha = .613$) ve altıncı faktöre ait Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik seviyesi ($\alpha = .605$), olarak bulunmuştur. Faktörlerin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik seviyelerinin .605-.913 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin bu değerler çerçevesinde güvenilir olduğu söylenebilir. Araştırmada

zaman sınırlılığı açısından iki yarım ve test tekrar test güvenilirlik seviyeleri hesaplanamamıştır. Ölçekle ilgili ilerleyen zamanlarda yapılacak uygulamalar üzerine yapılacak analiz çalışmalarında Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik seviyesinin, iki yarım ve test tekrar test güvenilirlik seviyeleri ile tutarlı olup olmadığına bakılabilir.

Genel Yaşam Tatmini Ölçeği'nin (GYTÖ) yapı geçerliğini ortaya koymak üzere açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik seviyesinin yüksekliği ilgili değişkenin iyi tanımlandığına yani kapsam geçerliğinin dolaylı olarak sağlandığına kanıt olarak gösterilebilir. Eldeki çalışma kapsamında elde edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığına belirlemek amacıyla Bartlett testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. KMO testi değişkenler arasındaki korelasyonları ve faktör analizinin uygunluğunu test etmeye çalışan bir uygunluk testi olarak kullanılmaktadır. KMO test değeri 0-1 aralığında değişmektedir. KMO değeri, bir değişkenin değeri diğer değişkenler tarafından hatasız bir şekilde tahmin edilmesi durumunda olur. Aksi bir durum söz konusu olunca yani bir değişkenin diğer değişkenler tarafından tahmin edilirken hatasızlık düzeyi azaldıkça KMO değeri 1'e yaklaşacaktır. Böyle bir durumda eğer bir değişkenin değeri diğer değişkenler tarafından yeterli düzeyde tahmin edilemiyorsa faktör analizinin kullanılmaması gerekir. KMO değerlerine ilişkin anlamlar, KMO test sonuçlarının .50'den küçük olması durumunda kabul edilemeyeceğini, .50-.60 değerinin kötü, .61-.70 değerinin zayıf, .71-.80 değerinin orta, .81-.90 değerinin iyi, .90 üzerinde olan değerin ise mükemmel olduğunu belirtmektedirler (Şencan, 2005; Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk,2010). (Akt. Yaşar, 2014). Ölçeğin KMO değerinin .924 çıkması geçerliğinin mükemmel olduğunun bir göstergesidir. KMO ölçek geçerliliğinin .924 olarak ölçülmesi ve ölçek maddelerinin ifade ağırlıklarının yüksek olduğunun gözlemlenmesi ölçeğin yaşam tatmini kavramını önemli ölçüde yansıttığı sonucunu yordamamızın nedeni olarak söylenebilir.

Ölçeğe eleştirel açıdan bakıldığında; ölçek maddeleri içerisinde benzer anlamı taşıyan birden fazla maddenin olduğu ve bir maddenin birden fazla ifade içerdiği saptanmıştır. Bu duruma yol açan birkaç maddenin çıkarılmasıyla ölçekteki bu olumsuz etkinin ortadan kaldırılması sağlanmaya çalışılmıştır. Geliştirilen ölçeğin geçerlilik düzeyini saptamak amacıyla yapılan faktör analizi çalışmalarında ölçeğin ilk halinde ortaya konan alt boyutları haricinde iki yeni boyutun eklendiği güvenilirlik analizinde yeni boyutun tek sayıya düştüğü görülmüş ve bazı maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Özellikle ölçeğin toplumsal/evrensel alt boyutu içinde ilk halde yer alan bazı maddeler faktör analizinde önceden belirlenmiş boyuttan bağımsız olarak farklı boyutlar altına girmiştir. Hayvan hakları, cinsel eğilim ve cinsel istismar gibi toplumsal konuları kapsayan maddelerin her biri ayrı boyutlar altında yer aldığından ve/veya temsil güçlerinin düşük olması sebebiyle ölçekten çıkarılmak durumunda kalmıştır. Buna karşılık, bu kavramların toplumsal huzur ve dolaylı olarak yaşam tatmini üzerinde etkili olabileceği bu sebeple gelecek araştırmalarda bu kavramlara daha detaylı bir şekilde yer verilmesinin, literatürde yaşam tatmini kavramına farklı bir boyut kazandıracağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak Genel Yaşam Tatmini Ölçeği'nin bireylerin yaşamlarından tatmin olup olmadıkları üzerine bilgi verebilme konusunda geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna varılabilir. Bireylerin sosyal çevre, aile ilişkileri ve toplumsal/evrensel duyarlılıklarının bireycilik/toplulukçuluk çerçevesinde değerlendirilmesinde; bireylerin bireysel/grup ve toplumsal değerleri ile yaşam tatminlerini oluşturan faktörler arasında ilişki olup olmadığının incelenmesinde geliştirilen ölçekten yararlanılabilir.

KAYNAKLAR

- Akyol, U.S. (2013). Boşanmış ve Boşanmamış Aileye Sahip Ergenlerin Yalnızlık, Yaşam Doyumu, Sosyal Destek ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Aşan , Ö., & Erenler, E. (2008). İş Tatmini ve Yaşam Tatmini İlişkisi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 13(2): 203-216.
- Baştemur, Y. (2006). İş Tatmini İle Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkiler: Kayseri Emniyet Müdürlüğü'nde Bir Araştırma. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Can , Y., & Soyer, F. (2008). Mesleki ve Sosyo-Ekonomik Beklenti ile Yaşam Tatmini Arasındaki İlişki: Beden Eğitimi Öğretmenleri Üzerinde Bir Araştırma. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 10(4): 24-33.
- Doruk, N.Ç. (2008). Organizasyonlarda İş-Aile ve Aile-İş Çatışmalarının Bireylerin Performansları Üzerine Etkisinde İş ve Yaşam Tatmininin Rolü. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Öcal, Ö. (2008). İş-Aile Çatışması, İş Tatmini Yaşam Tatmini İlişkisini Belirlemeye Yönelik Tekstil İşletmesi Çalışanlarında Bir Araştırma. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Özdevecioğlu, M., & Aktaş, A. (2007). Kariyer Bağlılığı, Mesleki Bağlılık ve Örgütsel Bağlılığın Yaşam Tatmini Üzerindeki Etkisi: İş-Aile Çatışmasının Rolü. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 28: 2-15.
- Özdevecioğlu, M., & Doruk, N. (2009). Organizasyonlarda İş-Aile ve Aile İş Çatışmalarının Çalışanların İş ve Yaşam Tatminleri Üzerindeki Etkisi. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 33: 69-99.
- Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Tuzgöl Dost, M. (2005). Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 3(23): 103-111.
- Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl 22(2): 132-143.
- Tuzgöl Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Öznel İyi Oluş ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. Eğitim ve Bilim Dergisi 35(158): 75-89.
- Türkmen, M. (2012). Öznel İyi Oluşun Yapısı ve Anababa Tutumları, Özsaygı Ve Sosyal Destekle İlişkisi: Bir Model Sınaması. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 5(1): 41-73.

- Ufuk, H. (2004). Tüketici Davranışlarının Etik Boyutu İle Bireysel Değişkenler ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Ankara Örneği. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Yaşar, M. (2014). İstatistiğe Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 36(2): 59-75.